

این کاشیهای فلزی رنگ سده شده‌اند: دست‌آلود کمی زرد رنگ است و دسته دوم رنگ فلزی برنج‌مانندی دارد و دسته سوم تیره و ماتندمس قرمز است.
 کاشی قشنگ و ممتاز آنست که رنگ آن یکنواخت و کاملاً صیقلی و بدون لکه باشد و قتیکه طبع آن کامل شده باشد اکسید آنطور که باید چابجا نمیشود و کاشی جان نمیدهد و شکل آجرهای رنگ‌گیرنده میشود. از طرف دیگر اگر حرارت زیاد به بیند مینای آن میسوزد و بنا بر این کبود و تیره میشود. کاشی خوب آنست که رنگ آن در همه جا یکسان و صورت فلزی خود را بطور یکنواخت حفظ کرده باشد. در نزد ایرانیان کاشیهایی که رنگ روشنی داشته باشند مطلوبتر هستند.

کاشیهای ستاره ای و صلیبی که قبر و محراب و دیوارها را تزئین کرده‌اند دارای یک نوع اهمیت هنری و صنعتی هستند و بواسطه صفات و خصایص ممتازی که دارند بهر اب بر کاشیهای بناهای اسپان و ایتالیا حتی نقاشیهای روی کاغذ برتری دارند. پوشش دیوارهای سالون مقبره پس از سقوط سلجوقیان انجام یافته و بنا بر این با آنان یکسان آذربایجان و مغول که در اواسط قرن سیزدهم در ایران اقتدار داشته‌اند هم‌عصر است.

ترجمه فرموش

معماری در ایران

مسجد جامع عشق

روزشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

معمار و کاشی‌ساز دوره سلجوقی با آنکه رنگه از این دوره بجا گذاشته‌اند نشان داده‌اند که در کار خود تقلید از گذشتگان را در نظر نگذاشته‌اند، آجر بزی و کاشی کاری ایران در معماری عصر سلجوقی با آخرین درجه ترقی رسیده و میتوان گفت که تقریباً کامل گردیده است.

بزرگترین و مهمترین اثر معماری اسلامی در ایران مسجد جامع اصفهان است. در ساختمان این مسجد عناصری دیده میشود که متعلق بدوره‌های مختلف است. بدون شک قبل از سلجوقیان مسجدی در این محل بوده و احتمال قوی میرود که پیش‌تر نیز در محل آن آتشکده‌ای بوده‌است. برخی شروع ساختمان این بنا را دوهزار سال پیش دانسته‌اند که چند بار خراب و باز از نو ساخته شده‌است. از جمله میگویند این مسجد یکبار دچار حریق

کرده است. اگرچه جزئیات ساختمان این مسجد تعلق با دوره مختلف دارد ولی عمده بنای آن عبارت است از قسمت بزرگ کنبد دار سمت جنوب و اطاق کوچک فشنگی در سمت شمال موسوم به «کنبدخاک» که در ۴۸۱ هجری ساخته شده است. این قسمت را خواجه نظام الملک در زمان سلطنت ملکشاه (۴۸۵ - ۴۶۵ هجری) بنا نموده است. اطاق کوچک کنبد دار شمالی نمونه کاملی است از طرز ساختمان و معماری دوره سلجوقی. در داخل آن دریفهای آجرکاری و طاقهای بلند توکثیر توجه را به قبه کنبد جلب کرده و اثر مطلوب ساختمان عظیم را ظاهرتر میسازد.

در طرف مشرق در مقابل ایوانی که به «ایوان استاد» معروف است، ایوانی است بنام «ایوان شاگرد» که مشابه اولی است و همزمان با آن بنا شده است.

گویند دو نفر بنا که یکی سمت استادی داشته و دیگری شاگرد وی بوده است در یک وقت بنای این دو ایوان را آغاز کرده اند. استاد با سب و حوصله ایوان غربی را ساخته و شاگرد در مدت کوتاهی ایوان شرقی را بنا نموده است. «ایوان استاد» همچنان با برجاست ولی ایوان شاگرد روپویرانی می رود.

در این مسجد چندین قطعه فرمان بر روی سنگ مرمر در نقاط مختلف دیده میشود میتوان قطع داشت که یکی از آنها از غازان خان راجع بمنع قشون از سیورسات گرفتن مجانی و دیگری از شاه طهماسب اول راجع بمنع شراب است.

کنبد این مسجد بر روی طاقی است که بشکل کثیرالاضلاع شانزده ضلعی میباشد. ساختمان این کنبد کوچک که قطر آن بیش از ده متر نیست با کنبد کاملی که مهندسین پس از کشف اصول ریاضیات عالی توسط بیون تعیین نموده اند مطابقت تمام دارد. پس ملاحظه میشود که شش قرن قبل از زمان بیون نیز کنبد کامل از روی اصول ریاضی ساخته شده و این افتخار بزرگی است که سبب همعازان دوره سلجوقی میگردد.

از جمله بنیه دوره سلجوقی که شایسته به مسجد جامع اصفهان دارد مسجد سلجوقی کلیسا بنگان میباشد که توسط محمود شاه ساخته شده است و ما در نظر داریم در یکی از شماره های آینده آنرا بخوانندگان خود معرفی نماییم.